

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 92 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodistining boshqaruv funksiyalari.....	10
<i>Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayevna</i>	
Texnologik mashinalar va jihozlar ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik qonuniyatlari va metodologik tizimini ishlab chiqish	15
<i>Elmanov Abbos Begmat o'g'li, Mirzaumidov Asilbek Shuxratjonovich</i>	
Katta yoshdagi guruh bolalarida o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishda o'yinning roli	19
<i>Ergasheva Farangiz Umidjon qizi, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	23
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	28
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati.....	33
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar va ularda hissiy-irodaning shakllanishi	37
<i>Davlatova Zebo Haydarovna</i>	
Zamonaviy oilada avlodlararo munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari	40
<i>Ochilova Farida Baxriddinovna</i>	
Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish metodlari.....	44
<i>Qo'chqarova Oysha Oltibayevna</i>	
Buyuk allomalar merosidan foydalanishning metodik holati va mavjud muammolari.....	48
<i>Sevara Mamatkarimova</i>	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	53
<i>Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li</i>	
Использование современных инновационных методов в процессе обучения русскому языку в иноязычных группах высшего образовательного учреждения.....	56
<i>Курбанова Шайра Исмаиловна</i>	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ...	60
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna, Muhammadiyeva Shaxzoda Sunnatilla qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda musiqa mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari.....	63
<i>Muminova Feruza Farxodovna</i>	
Alisher Navoiy merosining yoshlar ma'naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati.....	70
<i>Qayumxo'jayev Botirxo'ja Ikromxo'ja o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	74
<i>Saidova Dilnoza Maripovna</i>	
К вопросу о классификации современной антиутопии.....	78
<i>Дмитрий Валерьевич Пупонин</i>	
Когнитивная гибкость как фактор психологического благополучия старшеклассников в период адаптации к новым образовательным требованиям	82
<i>Мукинова Динора Азаматовна</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilida ta'lim beruvchi professor-o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini baholash: xalqaro tajribalar qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti	87
<i>Baxtiyarova Muniba Ne'matjon qizi</i>	

MAKTAB VA OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA QIZLAR KITOBXONLIGINI RIVOJLANTIRISH METODLARI

Qo'chqarova Oysha Oltibayevna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti,
Pedagogika-psixologiya kafedrası dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirishning samarali metodlari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida o'quvchi va talaba qizlarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshirish, mustaqil mutolaa ko'nikmalarini shakllantirish hamda badiiy va ilmiy adabiyotlarga jalb etish masalalari o'rganilgan. Shuningdek, innovatsion pedagogik texnologiyalar, interaktiv usullar va motivatsion yondashuvlarning kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishdagi o'rni yoritib berilgan. Tadqiqot natijalari asosida ta'lim muassasalarida qizlar o'rtasida kitobxonlikni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kitobxonlik madaniyati, qizlar ta'limi, mutolaa, pedagogik texnologiyalar, motivatsiya, interaktiv usullar, ta'lim jarayoni, mustaqil o'qish.

Abstract: This article analyzes effective methods for developing reading culture among girls in schools and higher education institutions. The study examines ways to increase female students' interest in reading, develop independent reading skills, and encourage engagement with both fiction and academic literature. Additionally, the role of innovative pedagogical technologies, interactive methods, and motivational approaches in fostering reading culture is highlighted. Based on the research findings, practical recommendations for improving girls' reading engagement in educational institutions are proposed.

Key words: reading culture, girls' education, reading habits, pedagogical technologies, motivation, interactive methods, educational process, independent learning.

Аннотация: В данной статье анализируются эффективные методы развития читательской культуры среди девушек в школах и высших учебных заведениях. В ходе исследования рассматриваются вопросы повышения интереса учащихся к чтению, формирования навыков самостоятельного чтения, а также привлечения к художественной и научной литературе. Особое внимание уделяется роли инновационных педагогических технологий, интерактивных методов и мотивационных подходов в развитии читательской культуры. На основе полученных результатов разработаны практические рекомендации по развитию читательской активности среди девушек в образовательных учреждениях.

Ключевые слова: читательская культура, образование девушек, чтение, педагогические технологии, мотивация, интерактивные методы, образовательный процесс, самостоятельное обучение.

KIRISH

Bugungi XXI asr – axborot va bilimlar asri sifatida insoniyat taraqqiyotining yangi bosqichini boshlab berdi. Bugungi globallashuv jarayonida jamiyatning har bir a'zosi, ayniqsa, yoshlar chuqur bilim, keng dunyoqarash va mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'lishi talab etilmoqda. Bunday sifatlarni shakllantirishda esa kitobxonlik madaniyati muhim omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Kitobxonlik – bu faqatgina matnni o'qish jarayoni emas, balki uni anglash, tahlil qilish, xulosa chiqarish hamda hayotiy faoliyatda qo'llay olish ko'nikmalarining majmuasidir. Ayniqsa, yosh avlod tarbiyasida kitobxonlikning o'rni beqiyos bo'lib, u shaxsning intellektual salohiyatini oshirish, ma'naviy dunyosini boyitish hamda axloqiy qadriyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Mamlakatimizda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, yoshlarning ma'naviy va intellektual rivojini ta'minlash borasida qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu jarayonda maktab va oliy ta'lim muassasalarida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Xususan, qizlar kitobxonligini rivojlantirish masalasi alohida e'tibor talab qiladi. Chunki qizlar nafaqat kelajakdagi mutaxassis, balki jamiyatning ma'naviy tayanchi, oila muhitining asosiy tarbiyachisi sifatida muhim ijtimoiy rolga ega.

Psixologik va pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, qizlar o'qish jarayonida emotsional sezgirlik, badiiy tafakkur va ijtimoiy munosabatlarga bo'lgan qiziqish jihatidan o'g'il bolalarga nisbatan ayrim ustunliklarga ega bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, zamonaviy axborot texnologiyalarining keng tarqalishi, ijtimoiy tarmoqlarga ortiqcha berilish, vaqtni noto'g'ri taqsimlash kabi omillar yoshlarning kitobga bo'lgan qiziqishini susaytirayotgan muhim muammolar qatoriga kiradi.

Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish jarayoni tizimli va ilmiy asoslangan yondashuvni talab etadi. Bu borada pedagogik metodlar, motivatsion omillar, individual yondashuv hamda innovatsion texnologiyalardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, interfaol metodlar, gamifikatsiya, raqamli platformalar orqali o'qish jarayonini tashkil etish bugungi kunda dolzarb yo'nalishlardan biri hisoblanadi.

Shuningdek, kitobxonlikni rivojlantirish faqat ta'lim muassasalari bilan cheklanib qolmasdan, oila va jamiyat hamkorligini ham talab etadi. Oilada kitob o'qish muhitining yaratilishi, ota-onalarning shaxsiy namuna ko'rsatishi, kutubxonalar faoliyatini rivojlantirish kabi omillar qizlarda kitobga bo'lgan qiziqishni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Mazkur maqolaning maqsadi – maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirishning nazariy asoslarini tahlil qilish, samarali pedagogik va innovatsion metodlarni aniqlash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Qizlar kitobxonligini rivojlantirish muammosi pedagogika, psixologiya va sotsiologiya fanlari kesishgan nuqtada o'rganiladigan kompleks masalalardan biridir. Ushbu jarayonni samarali tashkil etish uchun, avvalo, kitobxonlik tushunchasining ilmiy mohiyatini ochib berish zarur. Pedagogik nuqtayi nazardan kitobxonlik – bu o'quvchining matnni ongli o'qishi, mazmunini tushunishi, tahlil qilishi va undan amaliy xulosalar chiqarish jarayonidir. Psixologik jihatdan esa kitobxonlik shaxsning kognitiv jarayonlari – diqqat, xotira, tafakkur va tasavvur bilan bevosita bog'liq bo'lgan murakkab faoliyat hisoblanadi.

Ilmiy adabiyotlarda kitobxonlik tushunchasi turlicha talqin qilinadi. Xususan, rus pedagogi L.S. Vygotskiy fikriga ko'ra, o'qish jarayoni "shaxsning tafakkurini rivojlantiruvchi ijtimoiy-madaniy faoliyat" hisoblanadi. U o'qish orqali insonning yuqori psixik funksiyalari shakllanishini ta'kidlaydi.

Amerikalik olim J. Bruner esa o'qishni "bilimlarni konstruksiyalash jarayoni" sifatida izohlaydi. Uning nazariyasiga ko'ra, o'quvchi matnni o'qish orqali yangi bilimlarni o'z tajribasi bilan bog'laydi va mazmunni mustaqil ravishda shakllantiradi.

Shuningdek, A. Maslouning motivatsiya nazariyasiga ko'ra, inson faoliyati ehtiyojlar asosida shakllanadi. Kitobxonlik ham shaxsning o'zini rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojlari bilan bog'liq bo'lib, ayniqsa, qizlarda ichki motivatsiya muhim rol o'ynaydi.

Qizlar kitobxonligining o'ziga xos jihatlari mavjud bo'lib, ular quyidagilar bilan tavsiflanadi:

- emotsional sezgirlik va empatiya darajasining yuqoriligi;
- badiiy va ijtimoiy mazmundagi asarlarga moyillik;
- kommunikativ va ijtimoiy munosabatlarga qiziqish;
- estetik didning nisbatan tez shakllanishi.

Mazkur xususiyatlar qizlar kitobxonligini rivojlantirishda differensial pedagogik yondashuvni talab etadi. Ya'ni, o'qituvchi o'quvchilarning individual va jinsiy-psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda o'qish jarayonini tashkil etishi lozim. Zamonaviy ta'lim nazariyalarida kitobxonlikni rivojlantirish quyidagi konseptual yondashuvlarga asoslanadi.

1. **Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv.** Bu yondashuvga ko'ra, ta'lim jarayonining markazida o'quvchi shaxsi turadi. Har bir o'quvchining qiziqishi, ehtiyoji va imkoniyatlari hisobga olinadi. Qizlar kitobxonligini rivojlantirishda bu yondashuv individual kitob tanlash va mustaqil o'qishni rag'batlantirish orqali namoyon bo'ladi.
2. **Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv.** Unga ko'ra, bilim faoliyat jarayonida egallanadi. Kitobxonlikni rivojlantirishda o'quvchilarni faol o'qish, muhokama qilish, tahlil qilish va ijodiy ishlarga jalb etish muhimdir.
3. **Kompetensiyaviy yondashuv.** Mazkur yondashuv o'quvchilarda quyidagi kompetensiyalarni rivojlantirishni nazarda tutadi:
 - axborotni izlash va qayta ishlash;

- tanqidiy fikrlash;
 - kommunikativ ko'nikmalar;
 - mustaqil qaror qabul qilish.
- 4. Sotsiokultural yondashuv.** Kitobxonlik shaxsning ijtimoiy muhit bilan o'zaro ta'siri natijasida shakllanadi. Oila, maktab, jamiyat va madaniy muhit bu jarayonda muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, qizlar kitobxonligini rivojlantirishda motivatsiya muhim nazariy omil hisoblanadi.

Motivatsiya ichki (qiziqish, ehtiyoj) va tashqi (rag'bat, baho, mukofot) omillar orqali shakllanadi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ichki motivatsiya asosida shakllangan kitobxonlik barqaror va samarali bo'ladi. Tadqiqot davomida o'quvchilar orasida kitobxonlik darajasi va unga bo'lgan qiziqish o'rganildi. Tajriba boshlanishidan oldin va keyin natijalar solishtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

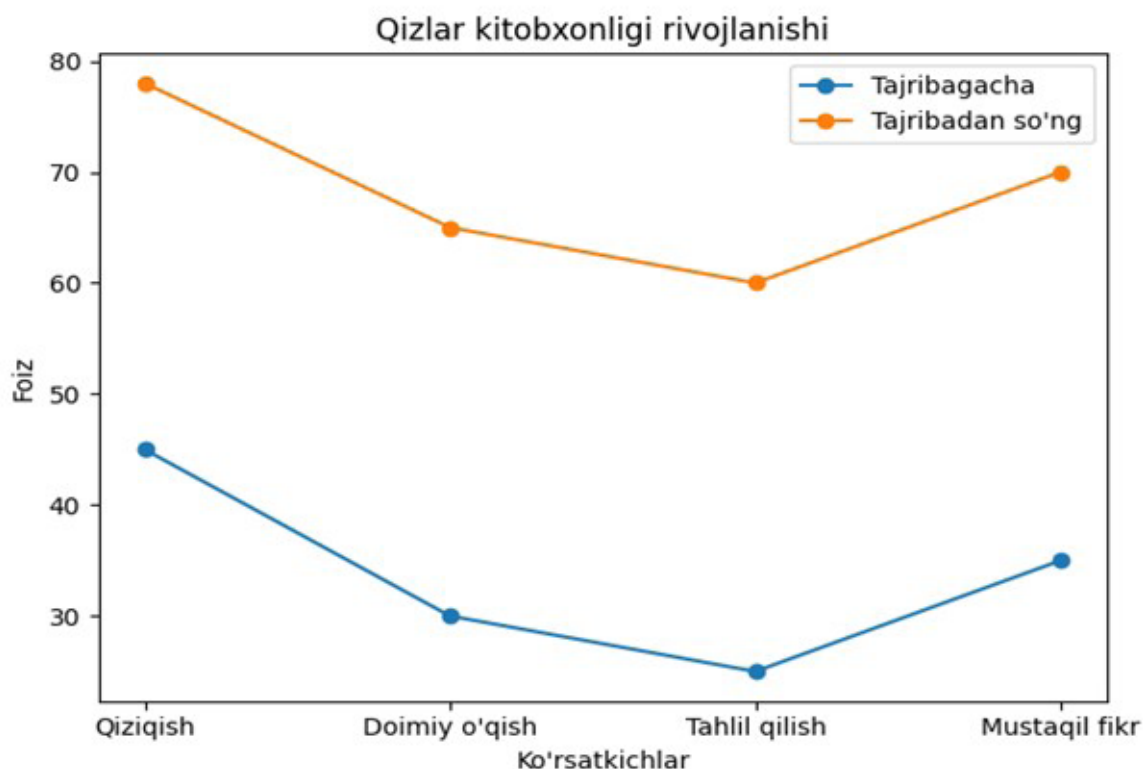
Interfaol va innovatsion metodlar qo'llanilgandan so'ng quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatildi:

- kitobga qiziqish sezilarli darajada oshdi;
- o'quvchilarning mustaqil o'qish odati shakllandi;
- tahliliy fikrlash rivojlandi; nutq va fikr bildirish ko'nikmalari yaxshilandi.

Ayniqsa, quyidagi metodlar yuqori samaradorlik ko'rsatdi:

- kitob muhokamasi (discussion);
- gamifikatsiya;
- rag'batlantirish tizimi;
- individual yondashuv.

Rasm tavsifi. Agar rasm chizilsa, unda barcha ko'rsatkichlar tajribadan so'ng keskin o'sish trendini ko'rsatadi. Eng katta o'sish "kitobga qiziqish" va "mustaqil fikrlash"da kuzatildi. Tadqiqot natijalarini ifodalovchi rasm qizlar kitobxonligini rivojlantirish bo'yicha o'tkazilgan tajriba-sinov ishlarining samaradorligini yaqqol ko'rsatadi.

1-rasm: Qizlar kitobxonligi rivojlanishi dinamikasi

Rasmda "tajribagacha" va "tajribadan so'ng" holatlar solishtirilgan bo'lib, barcha asosiy ko'rsatkichlarda sezilarli ijobiy o'zgarish kuzatilgan. Eng avvalo, kitob o'qishga bo'lgan qiziqish ko'rsatkichi 45% dan 78% ga oshgan. Bu natija interfaol va motivatsion metodlarning samarali qo'llanganini bildiradi.

O'quvchilarda kitobga nisbatan ichki motivatsiya shakllanishi o'qish jarayonining barqarorligini ta'minlagan. Doimiy kitob o'qish odati 30% dan 65% ga oshgan bo'lib, bu o'quvchilarda tizimli o'qish ko'nikmasi shakllanganini anglatadi. Ayniqsa, rag'batlantirish va gamifikatsiya elementlari bu jarayonda muhim rol o'ynagan.

Shuningdek, kitobni tahlil qilish qobiliyati 25% dan 60% ga ko'tarilgan. Bu esa o'quvchilarning faqat o'qish bilan cheklanmay, balki matn mazmunini chuqur anglash va unga tanqidiy yondashish ko'nikmalari rivojlanganini ko'rsatadi. Eng muhim ko'rsatkichlardan biri – mustaqil fikr bildirish darajasi 35% dan 70% ga oshgan. Bu natija kitobxonlik jarayoni o'quvchilarda analitik va kreativ fikrlashni rivojlantirganini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, rasm natijalari shuni ko'rsatadiki, interfaol, individual va innovatsion pedagogik metodlar qo'llanilganda qizlar kitobxonligi sezilarli darajada rivojlanadi. Bu esa kitobxonlikni faqat o'qish jarayoni emas, balki shaxsni har tomonlama rivojlantiruvchi pedagogik vosita sifatida qarash zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oila, bola, maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish bugungi kunda dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi. O'tkazilgan nazariy tahlil va amaliy tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, kitobxonlikni rivojlantirish jarayoni kompleks yondashuvni talab etadi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, qizlar kitobxonligini rivojlantirishda motivatsion, interfaol va innovatsion metodlar eng samarali vositalardan biri bo'lib xizmat qiladi. Xususan, gamifikatsiya elementlari, kitob muhokamalari, individual yondashuv hamda raqamli texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning kitobga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi.

Tajriba-sinov ishlari natijalari shuni ko'rsatdiki, kitobxonlikka qiziqish, doimiy o'qish odati, tahliliy fikrlash va mustaqil fikr bildirish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlangan. Bu esa taklif etilgan pedagogik metodlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Shuningdek, kitobxonlik faqat ta'lim muassasalari doirasida emas, balki oila va jamiyat hamkorligida shakllanadigan uzluksiz jarayon ekanligi aniqlandi. Ota-onalarning shaxsiy namunasi, kutubxona muhitining mavjudligi va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash qizlarda kitobga nisbatan barqaror qiziqishni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Umuman olganda, qizlar kitobxonligini rivojlantirish ularning intellektual salohiyatini oshirish, ma'naviy dunyoqarashini kengaytirish hamda jamiyatda faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu sababli ushbu yo'nalishda ilmiy asoslangan pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish va amaliyotga joriy etish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
2. Bruner, J. (1996). *The Culture of Education*. Harvard University Press.
3. Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
4. Pedagogika va psixologiya asoslari: O'quv qo'llanma. (2022). Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
5. Altiboyevna, K. Y., Oltiboyevna, K. O. (2022). Psychological characteristics of literature culture in teenagers and girls.
6. Oltinboyevna, K. O. (2022). The role of mothers in shaping reading.
7. Кучкарова, О. (2022). Talaba-qizlar ma'naviyatini yuksaltirishda kitobxonlikning o'rni va o'ziga xos xususiyatlari. *Общество и инновации*, 3(4/S), 434-437.
8. Кучкарова, О. (2022). Роль и специфика чтения в повышении духовности девушек-студенток. *Общество и инновации*, 3(4/S), 434-437.
9. Шамсиев, Ў., & Абдусаматов, Х. (2022). Дастлабки мулоқот – шахс шаклланишининг асоси. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 2(2), 202-207.
10. Шамсиев, Ў. Б. (2018). Оилавий холдинг – бола ижтимоийлашувининг психологик механизми. Тошкент: Навруз.
11. Шамсиев, У. Б. (2012). Оилавий муносабатлар тизимида боланинг ўзини-ўзи англаш жараёни: ўқув-услубий қўлланма. Тошкент: Мумтоз сўз нашриёти.
12. Шамсиев, Ў. Б. (2012). Боланинг ўзини-ўзи англаш муаммоси: ўқув-услубий қўлланма. Тошкент: Тафаккур нашриёти.
13. Sagdullayevich, M. S., & Bakhridinovna, O. F. (2022). Use of innovative pedagogical technologies based on modern rhythmic gymnastics for child healthy development.
14. Sagdullayevich, M. S., & Bakhridinovna, O. F. (2022). Modern innovative-fitness methods in physical education classes in general secondary educational institutions.
15. Bakhridinovna, O. F. (2022). The role of ethnic and national values in the formation of intergenerational relations in social psychology.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.